

Oorlogsmonument Heino

Rozendaelseweg – algemene begraafplaats

Toevoeging naamborden - mei 2026

Het oorlogsmonument zoals dat in 1950 werd onthuld.

TER EERVOLLE NAGEDACHTENIS
"AAN HEN DIE VIELEN"
IN DE STRUD VOOR VORSTIN EN VRUHEID
GEDURENDE DE TWEEDE WERELDOORLOG

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Historie monument.....	3
3	Besluitvorming aanpassing monument	3
4	Inventarisatie namen	4
5	Toelichting personen.....	5
6	Aanbrengen naamborden.....	9
7	Indiëgangsters.....	10
8	Overige personen.....	11
9	Familie Haye.....	17
10	Gijzelingsdrama.....	20
11	Monument Canadastraat.....	20
12	Gedenksteen Zwolseweg	20
13	Duitse soldaten	22
14	Nawoord.....	23
15	Bronvermelding.....	23

Dit document is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opgesteld.

Opmerkingen of aanvullingen kunt u melden bij de auteurs:

Flip Jonkman   flipjonkman@hotmail.com

Kees Huls   keeshuls@ziggo.nl

1 Inleiding

Het herdenken van slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog trekt nog elk jaar belangstellenden. Sterker, de belangstelling neemt toe doordat niet alleen die oorlog maar ook slachtoffers van bijvoorbeeld militaire inzet in het kader van vredemissies worden herdacht. Met ook de spanningen door de oorlog in Oekraïne wordt het herdenken steeds meer in een breder kader geplaatst.

Een parallelle ontwikkeling is het permanent aanbrengen van namen van slachtoffers bij monumenten. Flip Jonkman en Kees Huls zijn in 2020 een burgerinitiatief gestart om dergelijke naamborden bij het monument in Heino te plaatsen.

Daartoe is met hulp van de Vereniging voor Heemkunde Omheining te Heino een overzicht gemaakt van mogelijk op de borden te vermelden namen.

In dit document wordt informatie opgenomen over de aanpassing van het monument met de naamborden en is er ook aandacht voor geboren Heino'ers die naar elders zijn vertrokken en die Tweede Wereldoorlog niet hebben overleefd. Er worden ook enkele andere relevante gebeurtenissen vermeld.

2 Historie monument

In juni 1945 nam de burgemeester van Heino het initiatief om een monument op te richten.

Door en op kosten van de gemeente Heino is dat gelukt en op 4 mei 1950 is het onthuld.

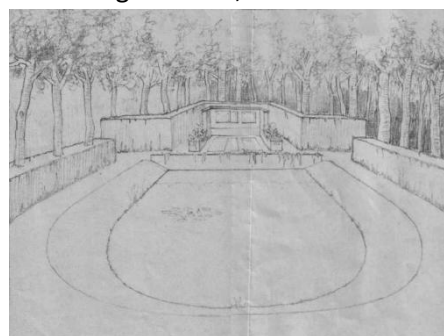
Aanvankelijk is voor de kosten een inzameling onder de ingezetenen van Heino gehouden, maar later bleek dat geld niet aan het monument te zijn besteed.

In 1957 blijkt uit correspondentie met de initiatiefnemers dat nog 4200 gulden op een bankrekening staat.

Voorgesteld is om het geld te besteden aan een goed doel. In 1959 zou het toen resterende bedrag van 1340 gulden zijn geschonken aan de lokale kruisverenigingen.

Voor het monument werd destijds een ontwerp gemaakt volgens de hiernaast geplaatste schets. Het geplaatste monument is veel eenvoudiger, bestaande uit een U-vormige muur met daarin een herdenkingsplaat en een bloembak (foto voorblad).

De gemeente Raalte is eigenaar van het monument en verantwoordelijk voor het onderhoud.

3 Besluitvorming aanpassing monument

Jonkman en Huls hebben hun initiatief verwoord in een plan van aanpak en dat bij de gemeente ingediend. Dat heeft in september 2025 geleid tot het besluit om naamborden aan het monument toe te voegen.

► Na actie van Heinoërs Jonkman en Huls wordt 'anonieme' plek aangepast

Oorlogsmonument in Heino wordt voorzien van namen

Groen licht voor aanpassingen aan het oorlogsmonument in Heino. Na meer dan een jaar uitstel, hebben Kees Huls en Flip Jonkman toestemming gekregen. Ze vroegen de gemeente Raalte om de namen van slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog te mogen plaatsen op het 'anonieme' Heinoëse gedenkteken.

Sandra Veltmaat
Heino

Het oorlogsmonument aan de Rozendachseweg in Heino dient als herinneringsplek voor degenen die vielen in de Tweede Wereldoorlog. Volgens Kees Huls en Flip Jonkman is het echter niet compleet, omdat er geen namen op staat van gevallen uit de oorlog. Zo anoniem hoort het volgens hen niet te zijn. In Raalte, Lutter-

berg en op vele andere plekken in het land, zijn immers wel namen van slachtoffers opgenomen op herdenkingsplekken voor oorlogsslachtoffers.

Daar wilden ze verandering in brengen in het kader van de viering van 80 jaar bevrijding. Ruim een jaar eerder begonnen ze met onderzoek naar gevallen uit Heino. Daarbij kregen ze hulp van de historische vereniging Omheining en de stichting 75 jaar Vijfheid Heino.

De aanvraag, met namenlijst en offerte werd naar de gemeente Raalte gestuurd. En daarna bleef het stil.

Aanvraag was zoek
Groot was hun verontwaardiging toen Huls en Jonkman erachter kwamen dat hun aanvraag verloren was geraakt. „En het is aan de cultuurredwerker van de gemeente te danken dat het nu alsnog op het vizier van burgemeester en wethouder is gekomen”, vertelt Huls. De woordvoerder van burge-

meester Rob Zuidema meldt, in antwoord op vragen van de Stentor, dat de gemeente het initiatief wil steunen. „We vinden het belangrijk dat de lokale geschiedenis bekend is. Daarom werken we graag mee

aan het initiatief. Met Kees Huls en Flip Jonkman hebben we daar afspraken over gemaakt.”

Huls bevestigt dat. „We hebben samen bepaald welke personen er wel en niet op het monument moe-

ten komen te staan. Het zullen alleen gevallen zijn uit de Tweede Wereldoorlog. Ook moet vaststaan dat de slachtoffers in Heino ingeschreven stonden toen zij overleden of dat ze door een oorlogshandeling in de gemeente Heino het leven lieten.”

Kosten
Dat betekent dat er vijftien namen op het monument vermeld zullen worden. Afgesproken is dat de gemeente de helft van de kosten van het graveren van de platen en het aanpassen van de herdenkingsplek betaalt. Huls: „Wij moeten zelf de rest van het geld bijeen krijgen. Daarvoor willen we een beroep doen op bijvoorbeeld kerken, ondernemers, lokale organisaties en particulieren.”

De Heinoër verwacht dat de aanpassingen aan het monument tussen de 4000 en 4500 euro gaan kosten. Streeven is dat voor de dodenherdenking op 4 mei 2026 het monument aangepast is.

Kees Huls (l) en Flip Jonkman bij het oorlogsmonument Heino.
FOTO ARCHIEF MONIAL, DIERDRE

Bericht:
Stentor 5 september 2025

Daarbij is formeel vastgesteld dat op de borden de namen komen van:

- degenen die op het moment van deportatie of overlijden ingeschreven stonden in de gemeente Heino of hier ondergedoken waren;
- de burgers en militairen die in de gemeente Heino door oorlogshandelingen zijn omgekomen; met uitzondering van zogenoemde Indiëgangsters waarvan de namen zo mogelijk worden toegevoegd aan het speciale Indiëmonument bij het gemeentehuis in Raalte.

4 Inventarisatie namen

Op basis van vorenstaande criteria zijn de volgende namen geselecteerd voor vermelding op de naamborden bij het monument in Heino.

Burgers

Berendina Biesterbos *1927-†1945

Cornelis Haye *1924 – †1944

Jan Willem Haye *1919 – †1943

Phulps Engelbertus Haye *1921 – †1944

Gerhardus Wilhelmus Johannes Hekman 1925 – †1944

Klaas Muller *1923 – †1944

Johannes Albertus Bernardus Nijhof *1876 – †1945

Jan Pleiter *1912 – †1944

Jan Stokvisch *1881 – 1945

Militairen

Willem van der Geest *1919 – †1946

Gerrit Willem Hekman *1904 – †1940

Geerlig Nijland *1910 – †1940

Gerrit Anne Theodoor Rakhorst *1905 – †1940

Betreffende deze personen is in de volgende paragraaf een toelichting opgenomen.

Kees Haye is tewerkgesteld in kamp Schoonloo te Elp. Nadien dook hij onder bij de familie Wolbers in de nabijheid van het kamp. Mevrouw Kok-Wolbers woonde als kind aan de Hoofdstraat in Elp en schreef onder andere het volgende aan Flip Jonkman (Heino Toen). *Ik woonde op zo'n vier kilometer van de staatsbossen tussen Elp en Schoonloo. Aldaar waren barakken gebouwd ten dienste van de Arbeidsdienst. Vooral jongens rond de 19 jaar werkten daar om later doorgestuurd te worden naar Duitsland. Op zondag zochten diverse jongens een aanloophuis. En zo kwam Kees Haye bij de familie Wolbers. Kees vroeg onder meer aan de familie of een zus van hem (met de schuilnaam Roelie) een pakje mocht brengen. Zo geschiedde. 'Roelie' kwam op de fiets met houten banden van Heino naar Elp. En 'Roelie' en Kees liepen dan naar achter in de tuin en bespraken wat. Langzamerhand kwam de dag dat ze naar Duitsland moesten. Kees weigerde dat en hij vroeg of ie een paar nachten mocht onderduiken bij de familie Wolbers. Dat gebeurde maar het was wel gevaarlijk zo dicht bij het kamp. Zo op een morgen was ie vertrokken. Waarheen wist men niet. Er werd niets meer van hem gehoord totdat een rouwkaart kwam na de oorlog. Kees was gefusilleerd nabij Kamp Amersfoort.*

Op de foto hiernaast de kantine van het kamp Schoonloo.

Foto: Archief Gemeente Westerbork.

Jan Willem Haye *1919 – †1943

Willem is geboren op 3 november 1919 te Raalte en hij werd op 29 juni 1943 gefusilleerd op de Waalsdorpervlakte nabij Wassenaar, na het ombrengen van NSB'er Egbert Koopman uit Zwolle. Zie paragraaf 7.

Phulps Engelbertus Haye *1921 – †1944

Zoon van Jan Willem Haije en Neeltje Bergwerf, geboren op 11 november 1921 te Raalte. Gefusilleerd op 28 november 1944 te Leusden. (nabij Kamp Amersfoort). Hij maakte deel uit van een groep Zwolse verzetslieden die bij het spoor een seinhuis hadden opgeblazen. Zie: Cornelis Haye.

Gerhardus Wilhelmus Johannes Hekman 1925 – †1944

Gerhard Hekman is geboren op 2 september 1925 te Heino en op 17 november 1944 aan de Toeperweg in Venlo op de Grootte Heide (vliegveld) gefusilleerd samen met Johannes Roosjen, Ir. Jonkheer Maarten Beuglijn en Willem Jan Jonker. Langs die weg is een monument opgericht ter nagedachtenis.

Hekman woonde in Liessel (gemeente Deurne) maar moet nog ingeschreven zijn geweest in Heino, want na de oorlog is zowel in Venlo als in Heino een overlijdensakte opgemaakt. Hij was een zoon van landbouwer Antonij Hekman en Theodora Oosterlaar.

Hij was ongehuwd en landarbeider.

Oorspronkelijk zijn Hekman en de anderen begraven op de Grootte Heide. Op aanwijzing van SS-Haupt-scharführer Richard Heinrich Georg Nitsch werden de stoffelijke overschotten op 6 juli 1946 in twee graven aangetroffen. Op 10 juli 1946 vond de herbegraving van Hekman in Heino plaats op de r.-k. begraafplaats. Bron: Gemeentepolitie Venlo, proces-verhaal nr. 102/698 van 9 juli 1946, relaterende opgraven, bergen en identificatie van de lijken van J. Roosjen, G.J.W. Hekman, W.J. Jonker en M. Reuchlin.

Klaas Muller *1923 – †1944

Klaas is geboren te Heino op 24 mei 1923, hij werd op 29 juni 1943 gefusilleerd op de Waalsdorpervlakte. In 1943 werd hij opgeroepen om in Duitsland tewerk te worden gesteld. Klaas was smid van beroep. Hij was betrokken bij het ombrengen van NSB'er Egbert Koopman uit Zwolle zoals eerder vermeld; zie paragraaf 7.

Johannes Albertus Bernardus Nijhof *1876 – †1945

Jan is geboren op 26 december 1876 te Lierderholthuis. Hij woonde met zijn drie zoons, een dochter en een inwonende schoonzus aan de Lierderholthuisweg 38, boerderij 'Het Holtermans'.

Jan werd een oorlogsslachtoffer op de dag dat Heino op 12 april 1945 werd bevrijd. Kort voor de middag werd de boerderij van Nijhof beschoten.

Jan Nijhof werd daarbij dodelijk getroffen, de boerderij ging in vlammen op.

Bij de gevechten rond Lierderholthuis sneuvelden enkele Duitsers en van de familie Kortstee werden Dorus en Jo gewond door granaatscherven, aldus Hendrik Kappert in een contactblad van de Vereniging voor Heemkunde Omheining.

Jan Pleiter *1912 – †1944

Geboren op 17 oktober 1912 in Heino en overleden op 12 december 1944 te Essen Stadtkreis waar hij te werk was gesteld en dat niet overleefde.

De opa van Jan Pleiter (1847) kwam met zijn gezin als postbode naar Heino.

De vader van Jan was Jacobus Pleiter die bakker was bij zijn buurman.

In Olst trouwde hij met Johanna Stappenbelt (1891) die uit Ambt Ommen kwam. Jan was de oudste van de drie zonen. Jan (1912), Hendrikus Jan (1917) en Bernardus Johannes (1920)

Het gezin woonde op Dorpsstraat 95, nu Disselhorst, in de woning die vastzat aan de boerderij van Van Dam.

Jan Stokvisch *1881 – 1945

Jan werd geboren te Wijhe en overleed op 12 april 1945 te Heino. Hij bewoonde daar boerderij (katerstede) de Grote Paal aan de Paalweg te Heino. Jan trouwde op 9 mei 1912 met Jansje Smeenk.

Jan kwam op de Bevrijdingsdag van Heino om het leven. Hij dacht dat Heino al bevrijd was maar werd beschoten door Duitsers die bij zijn boerderij in de hooiberg verscholen zaten.

5.2 Militairen

Willem van der Geest *1919 – †1946

Willem werd geboren in Menaldumerdeel en overleed op donderdag 27 juni 1946 te Velsen.

Van beroep was Willem Matroos 2^e klasse Koninklijke Marine.

Hij ligt in Heino begraven in het familiegraf op de algemene begraafplaats.

Met vijf andere jonge mannen werd hij het slachtoffer van de explosie (mijnontploffing) aan de Amsterdamseweg te Velsen.

Willem was ongehuwd en woonde in Heino.

Zijn ouders waren Petrus Josephus van der Geest en Aaltje Heins.

Gerrit Willem Hekman *1904 – †1940

Gerrit is geboren op 11 mei 1904 te Heino en hij overleed op 12 mei 1940 op de Grebbeberg bij Rhenen. Hij is begraven op het Militair Ereveld Grebbeberg. Hij was landbouwer van beroep maar diende bij het begin van de oorlog als soldaat bij de 16^e mitrailleur compagnie van de 1V divisie in de stoplijn boven de Grebbeberg. Hij sneuvelde in de namiddag van 12 mei ten zuiden van het bospad dat liep van de graanakker boven op de berg naar de commandopost bij Ouwehands dierentuin. Hij was uit de stelling omdat majoor Jacomettie een tegenaanval inzette. Daar werd hij door een voltreffer van een Duitse granaat geraakt. Zijn echtgenote was Gerritdina Wilhelmina Grootenhuis.

Geerlig Nijland *1910 – †1940

Geerlig werd geboren op 4 juli 1910 in Olst maar woonde vanaf 2-jarige leeftijd reeds in Heino. Hij is overleden op 13 mei 1940 te Rhenen (Grebbeberg).

Geerlig was als soldaat (3-111-19.R.I.) oppasser van kapitein Vahl. Hun stellingen lagen in de stoplijn aan de Weteringsteeg in Achterberg (Grebbeberg).

Tijdens het terugtrekken op 13 mei na de grote mislukte tegenaanval (omdat de Duitse overmacht te groot werd) is hij bij het oversteken van de weg, van sloot naar sloot, samen met nog vier strijdmakers van dezelfde sectie, geraakt door een voltreffer en zijn daar allemaal om ongeveer 15.15 uur gesneuveld. Deze gegevens zijn uit vrijgegeven documenten en getuigenverklaringen over de oorlogsdag in mei 1940. De gesneuvelde Geerlig Nijland was een oom van Geerlig Nijland uit Heino die dit verhaal optekende.

Geerlig trouwde op 9 september 1937 met dochter Willy van de plaatselijke rijksveldwachter Slijkhuys. Op 30 januari 1938 werd hun zoontje Joop geboren aan de Zwolseweg 17.

In maart 1938 werden Geerlig en zijn vrouw Willy uitbater van het stations koffiehuis aan de Stationsweg 29. Daar waren dansavonden op zaterdag met livemuziek van zijn eigen band.

Foto links: Geerlig Nijland bij zijn stations koffiehuis.

De crisisjaren en de oorlogsjaren zouden zijn leven drastisch veranderen. Hij werd opgeroepen om de verplichte dienstdienst in Arnhem te vervullen bij het 19^e regiment Infanterie en later ook voor herhalings-oefeningen.

De foto rechts is gemaakt in ongeveer 1938. Dit bandje speelde veel op dans- en feestavonden in Heino en omgeving. Het waren allemaal goede amateurmuzikanten die speelden als hobby maar ook om een paar centen bij te verdienen in crisistijd.

V.l.n.r. drummer Geerlig Nijland, pianist en broer Derk Nijland en zwager Ties Slijkhuis als saxofonist.

Foto's en informatie: Geerlig Nijland - oomzegger.

Gerrit Anne Theodoor Rakhorst *1905 – †1940

Geboren op 2 november 1905 te Heino als zoon van Gerrit Rakhorst en Aaltje Rakhorst.

Overleden op 13 mei 1940 op de Grebbeberg bij Rhenen.

Zijn graf is op het Militair Ereveld aldaar.

Gerrit was reserve 1^e Luitenant infanterie en commandant bij de verbindingafdeling.

Hij zou in 1940 in het huwelijk treden met J. Stuy, maar een oproep om zich te melden op kasteel Amerongen tijdens de mobilisatie gooide roet in die

plannen. Tijdens de meidagen moest hij als commandant van het 2^e en 3^e regiment Infanterie een deel van de Grebbeberg verdedigen, en tijdens die acties is hij gesneuveld. De familie kreeg pas op 28 mei 1940 bericht van zijn overlijden.

Voandrig Gerrit Rakhorst in gesprek met zijn vader.

Geerlig Nijland uit Heino meldde op grond van eigen onderzoek en een bevestiging door de Stichting de Grebbeberg dat de sneuveldatum 13 mei 1940 niet goed is. Hij kwam namelijk tijdens de tegenstoot in de avond en voornacht van 12 mei 1940 om het leven.

Zijn regiment was uit de Betuwe verplaatst naar Rhenen om deze tegenstoot uit te voeren. De sneuvelplek bevindt zich aan de zuidelijke zijde van de Grebbeberg tussen Ouwehands dierenpark en de ingang van de militaire begraafplaats. Hij sneuvelde waarschijnlijk door eigen vuur.

Dat de sneuveldatum nog niet is veranderd op de grafsteen en de documenten heeft een technische achtergrond.

6 Aanbrengen naamborden

Op donderdag 30 april 2026 zijn door Hafkamp Natuursteen te Olst de door dit bedrijf gemaakte naamplaten bij het monument aangebracht.

7 Indiëgangers

Indiëgangers is de benaming voor de mensen die in de jaren 1945-1950 als oorlogsvrijwilligers (OVW'ers) of dienstplichtige militairen door de Nederlandse regering zijn uitgezonden naar Nederlands-Indië.

In Heino zijn de volgende namen van Indiëgangers bekend:

- Johannes Wienen *1927 – †1949
- Marinus Johannes Josephus Ohms *1927 – †1949

Bij het gemeentehuis in Raalte staat een Indiëmonument. Zo mogelijk worden de namen van Wienen en Ohms aan dit monument toegevoegd.

Johannes Wienen *1927 – †1949

Johannes is geboren op 27 december 1927 te Heino en overleed op 30 juni 1949 bij Kudus op Java.

Hij was soldaat bij D Cie 403 INF KL.

Johannes ligt begraven op het Ereveld Candi in Indonesië.

Foto links:

een monument in Westerlee met daarop ook de naam van Johannes en de tekst *Zij die achterbleven*. Dat monument is onthuld op 23 juni 1990.

Foto rechts: Johannes op Java.

Marinus Johannes Josephus Ohms *1927 – †1949

Marinus werd geboren op 20 maart 1927 in Heino en overleed op 9 augustus 1949 te Modjokorto (Oost-Java).

Hij was dienstplichtig soldaat met registratienummer 27.03.20.067 en diende bij de 1^e Compagnie – 4^e Bataljon-Garderegiment Grenadiers.

Hij vertrok in 1947 naar Indonesië.

Grenadier Ohms sneuvelde als gevolg van een schot door het hoofd en is begraven op het Nederlands ereveld Kembang Kuning te Soerabaja.

Volgens Geerlig Nijland was hij de eerste zoon van de schilder Cornelis Martinus Ohms (geboren te Heino in 1888) en Johanna Dijkman (geboren te Raalte in 1888). Zij woonden eerst aan de Dorpsstraat 87 en later op het adres A 176 (later Vlamincckhorstweg 13) te Heino.

Marinus was van beroep klompenmaker.

Hij had nog twee broers en een zus. Zijn moeder stierf al vroeg (2 april 1937).

8 Overige personen

Er zijn nog meer personen met een relatie tot Heino die ook zonder vermelding van hun naam bij het oorlogsmonument blijvend de aandacht verdienen.

Phulps Bergwerf (*1923 - †1944)

Phulps is geboren op 18 januari 1923 in Den Haag en werd op 28 november 1944 gefusilleerd te Leusden, nabij Kamp Amersfoort. Zoals al vermeld werden tegelijk zijn neven Cornelis Haye en Phulps Engelbertus Haye gefusilleerd. Phulps Bergwerf was tijdens de oorlogsjaren veelal bij de familie Haye aan de Blankenvoortsweg te Heino tot dat hij gearresteerd werd.

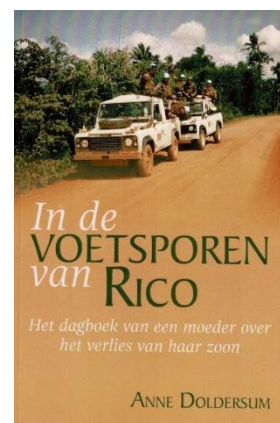

Rico Mathieu Harald Bos *1975 - †1993

Rico werd geboren op 16 januari 1975 te Heino en overleed als gevolg van een ongeval op 23 juli 1993 te Sisophon, Cambodja. De 18-jarige marinier der eerste klasse van het Nederlandse bataljon van UNTAC (VN – Vredesmacht Cambodja) bevond zich in een legeringstent toen in de tent ernaast onbedoeld een kogel werd afgevuurd die hem trof. Zijn ouders hebben de Stichting Rico's Foundation Cambodja opgericht. <https://ricosfoundationcambodja.nl/>

Anne Doldersum, moeder van Rico schreef een boek: In de voetsporen van Rico. Het dagboek van een moeder over het verlies van haar zoon.

Zie ook: [Wierdense marinier Rico \(18\) werd per ongeluk gedood door collega in Cambodja: 'Als ik erover vertel, komen de tranen vanzelf' | Wierden | Tubantia.nl](#)

Marinus Theodorus Breunese (*1885 - †1944)

Rienus is geboren op 9 april 1885 te Heino en hij overleed op 29 november 1944 in Sachsaenhausen. Rienus woonde in Indië werkte er tot 1935 als ambtenaar 3e klas bij dienst in- en uitvoer accijnzen. In 1935 keerde hij terug naar Nederland (Den Haag). In 1943 kwam hij naar Bathmen en was tot 26 april 1944 klerk bij de distributiedienst Bathmen-Deventer. Hij 'fraudeerde' met stamkaarten vanaf 1943 tot 26 april 1944 om zo onderduikers aan bonnen te kunnen helpen. Hij werd echter samen met de hierna genoemde Horseling en Witholt gearresteerd door de SD en opgesloten in de Koepelgevangenis te Arnhem en later het concentratiekamp Vught. In september 1944 werden zij naar het concentratiekamp Sachsenhausen bij Oranienburg overgebracht en overleden daar als gevolg van uitputting.

In Bathmen liggen 14 kleine monumenten in het trottoir, het zijn struikelstenen. Op initiatief van de Oudheidkundige Kring Bathmen zijn de stenen in december 2016 gelegd door de Duitse kunstenaar Gunter Demnig ter nagedachtenis aan 14 slachtoffers in de Tweede Wereldoorlog. Het gaat om vier joodse families Polak en de drie verzetsmensen Breunese, Horseling en Witholt. De stenen liggen voor de huizen waar de slachtoffers woonden en werkten.

Barend Jan Buter .(*1916 – †1945)

Barend Jan is geboren op 10 januari 1916 te Heino en overleed op 21 mei 1945 in het British General Hospital te Rotenburg/Hannover.

Hij ligt begraven op het Nederlands ereveld in Lübeck.

Barend Jan werd opgepakt tijdens de bekende razzia van Putten en verbleef daarna in kamp Amersfoort en kamp Neuengamme.

Hij was de derde zoon van Barend Jan Buter (1871 Hoevelaken) en Gerritje Termaat (1879 Putten), die via Putten en Zwollerkerspel met hun gezin op 13 maart 1913 naar Heino kwamen. Vader Buter kwam als kantoorhouder der Nederlandse Post en Telefonie het splinternieuwe postkantoor betrekken en de achterliggende woning aan de Canadastraat 32-34. Het gezin breidde zich uit tot 11 kinderen en bestond uit 7 dochters en 4 zonen. Op 15 november 1928 vertrok het gezin naar Putten. Dat heeft indirect het noodlot van Barend Jan bepaald.

Hij is een van de vele mannen die door de Duitse razzia in Putten op 1 oktober 1944 als vergelding op een aanslag door de ondergrondse op een auto met hoge Duitse SS officieren werd opgepakt. De vergelding was buitensporig. De SS nam meer dan 600 mannen gevangen die allemaal via Kamp Amersfoort naar Duitse straf- en concentratiekampen werden afgevoerd. In het dorp werden meer dan 100 huizen in brand gestoken. Slechts 48 mannen keerden na de bevrijding terug. Barend was getrouwd met Johanna Berendina van Keulen (foto rechts).

Klaas Dam (*1924 - †1945)

Klaas is geboren op 25 augustus 1924 te Ambt Hardenberg en overleed op 27 januari 1945 in werkkamp Neuengamme. Zijn vader was Harm Dam wonende D435 te Laag Zuthem (gemeente Heino). D435 betrof een oude wijksnummering, later werd dit de Kolkweg. Klaas was lid van het verzet en machinebankwerker. Hij ligt begraven in Hamburg op het Nederlands Ereveld Ohlsdorf.

Zie: <https://www.vriendenkringneuengamme.nl/nl/neuengamme/geschiedenis/>

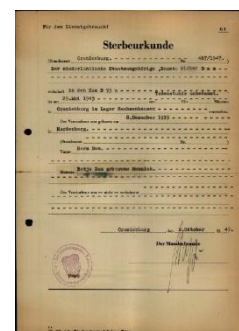
Wicher Dam (*1919 – †1945)

Wicher is geboren op 8 december 1919 te Den Ham en overleed op 29 mei 1945 in kamp Sachsenhausen (Oranienburg).

Zijn vader was Harm Dam (zie hier boven bij Klaas Dam).

Wicher werd gearresteerd te Ommen bij het overbrengen van geallieerde vliegeniers.

Gerrit Willem Frederiks (*1896 – †1942)

Gerrit is geboren op 8 mei 1896 in Heino en overleed op 15 juni 1942 in Neuengamme. Vader Gerrit Frederiks (dagloner) en zijn vrouw Elisabeth Jonker (1873 Oldebroek) kwamen in 1894 vanuit Zwolle en gingen tijdelijk wonen op het adres dat nu Wilgenroosje 27 is. Die plek heet 'de Tempel'. Hier werd hun eerste zoon Albert Jan geboren in 1894. In november 1905 verhuisden ze naar 'het Veltien' dat stond bij nu Zwolseweg 58 dat nog voor de oorlog is afgebroken. Hier werden nog drie zonen geboren. Gerrit Willem (1896), Gerhard (1898) en Hendrikus (1900). In 1901 vertrok het gezin naar Hellendoorn. Gerrit Willem trouwde met Gerritje Elisabeth Jans op 8 juli 1922 in Almelo.

In 1942 zijn 45 Nederlandse mannen vergast in de eerste experimentele niet mobiele vergassingsinstallatie in Bernburg, Duitsland. Onder deze 45 mannen waren 13 joden en Gerrit Frederiks.

Zie verder: <https://monument.vriendenkringneuengamme.nl/person/401409/gerrit-willem-frederiks>

In werden in kamp Neuengamme 300 gevangenen geselecteerd. Zij werden enkele weken later met bussen naar het 350 kilometer verderop gelegen Bernburg gebracht. In Bernburg, even onder Maagdenburg, stond sinds 1875 de Landes-Heil- und Pflegeanstalt, een psychiatrische inrichting. In een afgescheiden gedeelte van deze instelling werd niet genezen, maar vernietigd. Dit psychiatrisch ziekenhuis beschikte over de eerste gaskamer van het Derde Rijk.

Mimi Hansman (*1924 – †2016)

Mimi is geboren op 13 maart 1924, trouwde met Johan Wolfkamp en overleed op 3 november 2016 waarna zij is begraven op de r.-k. begraafplaats te Heino.

In een contactblad van de Vereniging voor Heemkunde Omheining uit 1995 staat veel over Mimi Hansman tijdens de oorlogsjaren. Zij ging als 18-jarig meisje 's nachts mee om voedselbonnen te stelen en die bracht ze naar boeren in de omgeving waar joodse mensen zaten ondergedoken.

Ze typte ook verslagen uit van vergaderingen van het ondergronds verzet op het kantoor in Zwolle waar ze werkte.

Uiteindelijk is ze verraden door een collega wiens vader bij de NSB zat.

Ze is opgepakt en zat drie weken in de gevangenis.

De familie Hansman . Staande v.l.n.r. Riet, Riek, Mimi, Thea en Annie.
In het midden J. Hansman en A. Hansman-Beumer. Op de voorgrond Jan en Tonny.

Foto van Facebook - Heino Toen

Heino 15 November 1944

Vanmorgen is hier een trein aangekomen met mensen uit Rotterdam. De inwoners van Heino (dit is een klein plaatsje dicht bij Zwolle) zijn ernaartoe gegaan met brood, melk, appels enz. Dit alles was bij de Rotterdammers erg welkom. De trein heeft een paar uur stil gestaan en is om ongeveer half drie weer vertrokken in de richting Almelo. Toen de trein vertrokken was vond ik een briefje. Daardoor wist ik uw adres. Er zaten dus waarschijnlijk familieleden in de trein en ik dacht dat u het misschien wel op prijs zoudt stellen, als ik u wat schreef. De Rotterdamse mannen waren gelukkig nogal opgewekt, maar niemand weet nog waar ze naar toe moeten. Ik hoop, dat u dit schrijven gauw ontvangt, dan weet u tenminste iets. Met vriendelijke groeten verblijf ik, Mimi Hansman - Lemelerveldseweg A 181 Heino.

Uit het dagboek van Mimi Hansman - vrijdag 13 oktober 1944.

Bij 't land van Haye is een hol ontdekt, waarin o.a. een auto en naar men zegt munitie was verstopt.

Twee jongens van Haye en een van Luchtenberg zijn opgepakt.

Twee paddenstoelen zoekenden soldaten hadden het bij toeval ontdekt.

H.H. Hoppen (*19?? – †19??)

Hans werd in 1948 onderscheiden wegens moedig optreden op 10 mei 1940. Hij was toen korporaal bij de genie.

Tijdens de oorlog maakte hij deel uit van de verzetsgroep te Heino.

Leden van de verzetsgroep Heino, staand van links naar rechts: C. Ruitenberg, T. Oud Ammerveld, Breteler, J. Bos, A. Oud Ammerveld, zittend van links naar rechts: Hans Hoppen, J. van Asselt, J. Brinkman.

Ook Heino'er **Jan Brinkman** van het Relaeer maakte deel uit van de verzetsgroep. Hij ging tijdens de bevrijding van Heino de Canadese troepen vooruit de Blankenvoortsweg op. Enkele Canadese tanks gingen rechtdoor met alle gevolgen van dien. De tank van Blair Cameron werd getroffen door een pantservuist. De andere tank keerde bijtijds terug. Evert Jonkman (vader van Flip) heeft nog geprobeerd de tanks tegen te houden. Hij wist van de Duitsers een eindje verder op. Commandant van de tank was Blair Cameron die later vertelde: *Wij hadden pech met de tank op de Molenweg en hebben de afslag op de Zwolseweg gemist.* Na de oorlog hebben Rein Meindersma en Henk van der Veen een interview gehouden met Jan Brinkman. Bijna aan het einde van het interview kreeg Brinkman een probleem met bepaalde vragen en vroeg om de bandopname te wissen. Ook de historicus Lou de Jong is bij Jan Brinkman aan de deur geweest. Jan stelde dat niet op prijs en smeedt de deur dicht.

Op de foto rechts: **C. Ruitenberg**, eveneens lid van de Verzetsgroep Heino.

Hij woonde aan de Bredenhorstweg en heeft ook enkele maanden in het gevang gezeten. Meer over de verzetsgroep is te lezen in het boek Heino in Crisisjaren en Oorlogstijd bij de Vereniging voor Heemkunde Omheining te Heino.

Barend Johan Horseling (*1920 – †1945)

Bap is geboren op 20 februari 1920 te Nieuwleusen en overleed op 24 april 1945. Hij was verloofd met Corry Theeuwsen.

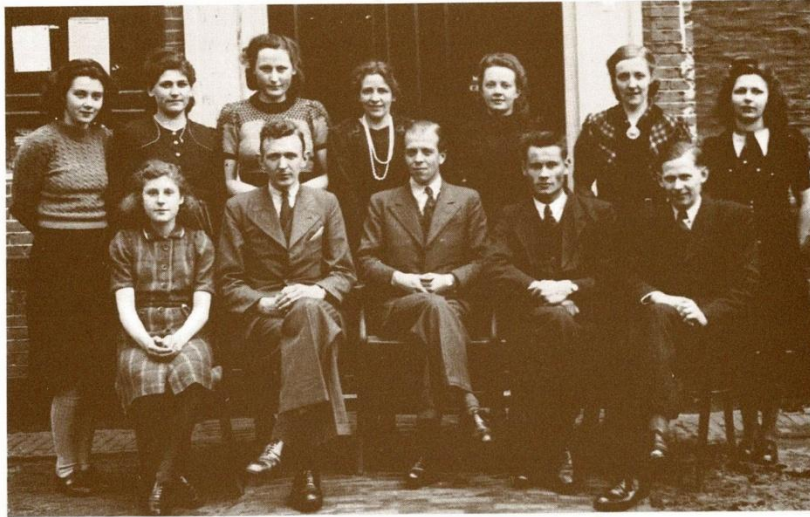
Bap werkte bij de distributiedienst in Heino en woonde later aan de Koekendijk 8 te Bathmen en was daar leider van de distributiedienst waar ook voornoemde Breunese werkte.

Ze deelden ongeldige / vervalste distributiekaarten uit, zodat onderduikers bonkaarten konden krijgen voor voedsel. Ook Bap kwam via kamp Vught in concentratiekamp Sachsenhausen en overleed door uitputting.

Onderstaande foto werd naar de Vereniging voor Heemkunde Omheining gestuurd door de heer Ridder Huysen van Kattendijke, toenmalige leider van de distributiedienst in Heino en later burgemeester van Vriezenveen. Staande van links naar rechts: Corry Teeuwsen, Lena Bosch, Annie Beltman, Dien Wolters, Marchje Ruitenberg, Marietje Hoppen en Corrie Kelderman. Zittend van links naar rechts: Truus Bos, **Bap Horseling**, Ridder Huysen van Kattendijke, Bart Hoppen en Theo Blom.

Bron: contactblad december 1986 van de Vereniging voor Heemkunde Omheining te Heino.

Uit het dagboek van Anna Jonkman – Ruitenberg

Maandag 8 maart 1943	Vrouw Ruitenberg is overleden (Bredenhorstweg).
Dinsdag 26 juni 1943	Cornelis Ruitenberg is gevangengenomen (van de verzetsgroep).
Zondag 26 september 1943	Cornelis Ruitenberg weer terug uit het gevang.
Woensdag 12 april 1944	Bap Horseling is gevangengenomen.
Dinsdag 11 juli 1944	Meester Stegeman gevangengenomen.
Donderdag 13 juli 1944	Meester Stegeman weer terug uit het gevang.
24 april 1945	Bap Horseling overleden.

Foto rechts: Anna Jonkman–Ruitenberg van de Zwolseweg.

Foto boven: Anna Jonkman–Ruitenberg in verlovingstijd met Evert Jonkman.

Reijer Willem Ligchaam (*1883 - †1945)

De negentienjarige Reijer Willem Ligchaam zat de laatste maanden van de oorlog ondergedoken bij boer van Leussen aan de Twentseweg (gemeente Dalfsen). De jongeman uit Jaarsveld, provincie Utrecht, werd nieuwsgierig toen op 11 april 1945 de Canadese bevrijders via Raalte naar Heino oprukten. Hij ging kijken in de omgeving van de Twentseweg. Daarbij zette hij waarschijnlijk als bescherming, maar zonder verder na te denken over mogelijke gevolgen, een gevonden Duitse helm op. Vervolgens werd hij getroffen door Canadees vuur.

De aangifte van zijn overlijden is gedaan op 16 april 1945 bij de gemeente Dalfsen. Zijn laatste rustplaats is een graf zonder zerk, waar een betonnen paaltje staat met het nummer 5 op de Algemene Begraafplaats in Heino. Het wordt geflankeerd door zes graven waar wel een grafsteen is geplaatst.

Albertus Bernardus Willebrordus Nijhof (*1879 - †1944)

Albertus is geboren op 15 februari 1879 in Heino en overleed op 24 juli 1944 te Kuching, kamp Lintang. Hij was een pater binnen de orde van Minderbroeders Kapucijnen Den Bosch. Hij is 65 jaar geworden en ligt begraven op Buiten Ereveld Indonesië. Zijn geboortegrond was aan de Lierderholthuisweg 26.

Het erf heette 'Pellen' later 'Laurens'. Hij was de zoon van Hendrikus Albertus Nijhof (1850 Zwolle) en Theodora Hofstee (1842 Wijhe) en verliet zijn ouderlijk huis als 14-jarige op 23 oktober 1893 om in Terheyden in Noord-Brabant naar het seminarie te gaan waar hij de opleiding tot priester volgde.

Gerrit Willem Schuurhuis (*1910 – †1945)

Gerrit is geboren op 13 oktober 1910 te Heino en overleed op 23 april 1945 te Hellendoorn. Hij was chauffeur van beroep. Hij is begraven op het ereveld te Loenen, maar verder is geen informatie van hem bekend.

Klaas Seine (*1924 – †1945)

Klaas werd geboren op 31 maart 1924 te Dalfsen en overleed op 15 april 1945 te Mugeln, Landkreis Oschatz. In mei 1943 verhuisde hij naar Zwollerkerspel en in september 1944 werd hij getransporteerd van Kamp Amersfoort naar Bohlen. Klaas was landbouwer en moest dwangarbeid verrichten. Klaas is op verzoek van zijn ouders, die aan de Rozendaelseweg in Heino woonden, begraven in Heino.

Wubbo Trip (*1922 – †1945)

Wubbo werd geboren op 12 september 1922 te Hoogeveen en is overleden op 9 april 1945 te Uelzen - Neuengamme. Wubbo was een zoon van de bekende schippersfamilie Trip in Laag Zuthem. Hij overleed door de verschrikkelijke behandeling in Duitse kampen.

Wubbo is gearresteerd wegens het bezit van een veranderd persoonsbewijs. Maar er speelde blijkbaar ook nog wat anders. Wubbo zou door de Sicherheitsdienst zijn gearresteerd omdat hij in het bezit was van een radio. Wubbo was actief bij een verzetsgroep in Musselkanaal en later in Dalfsen. Na zijn arrestatie verbleef hij eerst in Kamp Amersfoort van 14 februari 1945 tot 15 maart 1945. Daarna ging hij op transport naar Neuengamme waar hij aankwam op 15 maart 1945. Zijn vader heeft nog een schaderapport ingediend wat niet is gehonoreerd.

Advertentie Laag Zuthem 24 oktober 1945

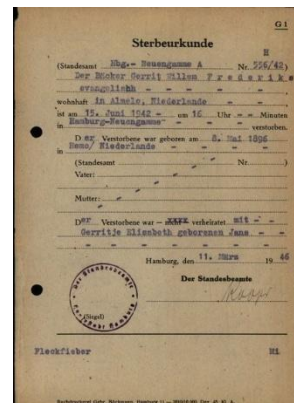
Heden bereikte ons het droeve bericht dat op 10 april 1945 te Eulzen, door de verschrikkelijke behandeling in de Duitse kampen van ons is weggenomen onze innig geliefde Zoon en Broeder
WUBBO TRIP in de bloeiende leeftijd van 22 jaar.
J. Trip - G.Trip – Haan en kinderen

Zie ook: <https://www.kz-gedenkstaette-neuengamme.de/geschichte/kz-aussenlager/aussenlagerliste/uelzen/>

Albert Jan Weertman (*1896 – †1943)

Albert is als zoon van Mannes Weertman en Tonia Grotenhuis geboren op 24 mei 1896 te Heino en overleed op 9 april 1943 in Neuengamme. Hij was spoorwegaarbeider en woonde het laatst in Almelo.
In 1920 trouwde hij met Wilhelmina Johanna Wassink geboren 6-2-1898 te Zutphen, overleden 12-4-1930 Zwolle. Hij hertrouwde in 1931 met Johanna Wilhelmina Keizer, huishoudster geboren in 1895.

9 Familie Haye

Uit vorenstaande namen blijkt dat meerdere leden van de familie Haye tijdens de tweede wereldoorlog om het leven kwamen. Daarom een korte toelichting op deze familie.

Jan Willem Haye, bijgenaamd d'olde Haye, werd geboren op 17 mei 1881 in Wijhe en overleed op 14 november 1962 te Heino in zijn woning aan de Blankenvoortsweg (het boerderijtje van de familie Haye is er niet meer, het moest wijken voor de aanleg van de rondweg).

Jan Willem was dagloner en handelaar in pluimvee en hij trouwde in 1910 met Johanna Grotenhuis. Drie jaar later overleed zijn vrouw op 24-jarige leeftijd. Als weduwnaar met twee kinderen hertrouwde hij in 1914 met Neeltje Bergwerf uit Scheveningen. Uit dit tweede huwelijk werden acht kinderen geboren. Drie van zijn zonen werden tijdens de oorlog gefusilleerd.

De aanleiding hiervoor was het volgende. Op 18 mei 1943 stapte Zwollenaar Egbert Koopman, wonend in de volkswijk Assendorp en fanatiek NSB'er, die avond café van Olst in Heino binnen. Op zijn jas droeg hij het zo gehate NSB-insigne. In het café zijn dan Willem Haye en Klaas Muller. Klaas Muller moest zich melden voor de Arbeitseinsatz in Duitsland. Dat zat die twee lang niet lekker! Er ontstond ruzie met Koopman, echter de cafébaas zag kans dit vuur te blussen.

Koopman fietste wat later terug naar Zwolle, maar werd bij landgoed Den Alerdinck achterhaald door Haye en Muller. Haye sloeg Koopman van de fiets en Muller deelde rake klappen uit. Ze denken daarna dat hij is overleden en ze begraven hem in het bos.

Dankzij de tip van een foute boer uit Windesheim, die een jongen kende die Haye en Muller die avond bij het bos had gezien, werden de twee gearresteerd. Er volgde een bekentenis over de mishandeling.

Zij werden voor een bijzonder strafhof vervolgd en veroordeeld voor 'sabotage' (zoals het doden van een NSB'er werd aangemerkt). Bij het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) is het procesdossier opgeslagen. De bijzondere rechtspleging had als gevolg dat op de veroordeling terzake 'sabotage' automatisch de doodstraf volgde. Buiten oorlogsomstandigheden zou zo'n straf zeer waarschijnlijk niet zijn uitgesproken. Een gratieverzoek werd binnen zeer korte tijd afgewezen.

Volgens onbekende bron is er onbevestigde informatie dat Haye in de meidagen 1940 in Nijmegen hielp een brug op te blazen. In het latere vonnis is vermeld dat Haye van 1 mei 1939 tot 21 mei 1940 soldaat was in het Nederlandse leger en in mei 1940 in Rotterdam vocht tegen de bezetter. Muller kreeg in 1941 gevangenisstraf vanwege een vechtpartij met een Nederlandse Arbeidsdienstmann.

Nog altijd is bij Heino'ers de plaats waar Koopman het lieven liet, bekend als het Koopmanslaantje nabij havezate Den Alerdinck. De dood van beide jongens Haye werd niet medegedeeld aan de ouders. D'Olde Haye zag hun namen op lijsten die in Zwolle werden aangeplakt toen hij toevallig in Zwolle was.

De represaille ging verder dan de executie van Haye en Muller. Twee broers en een neef van Willem Haye werden ook opgepakt en gefusilleerd.

DE MOORD OP KOOPMAN BERECHT

Beide daders ter dood veroordeeld

's-Gravenhage, 24 Juni. — Dezer dagen heeft men kunnen lezen, dat op 19 Mei j.l. de aannemer E. Koopman te Zwolle zijn woning verliet en sindsdien niet terugkeerde. Het door de politie ingestelde onderzoek bracht aan het licht, dat Koopman op weg naar Zwolle in Heino een café aandeed. In dit café ontstond een politieke ruzie, met het gevolg, dat Koopman, toen hij zich weer op weg begaf, door de twee ruziemakers uit het café bewusteloos werd geslagen en in een kuil van een meter diep onder den grond werd gestopt.

Terzake van dit misdrijf hadden zich dezer dagen voor het Sondergericht te 's-Gravenhage te verantwoorden de 20-jarige smid Klaas Muller en de 24-jarige schilder Willem Haaije, beiden woonachtig te Heino.

HET VERHOOR

Verdachte Muller werd het eerst gehoord. Hij moest zich melden voor den „Arbeidsinzet" en ging dien dag afscheid vieren in het gemelde café. Hij had reeds 12 glazen bier op, toen Koopman binnenkwam. „Hou zee!" riep Muller den binnenkomenden gast toe, hoewel hij hem niet kende. Koopman voelde zich daardoor getergd en zei, dat hij wel eens kon schieten. Zoo ontwikkelde zich verder de ruzie. Muller was woedend omdat hij meende, met zijn vader en broer aangebracht te zijn door de N.S.B. Alle drie hadden zich namelijk moeten melden voor den „Arbeidsinzet".

Weetiswaar had in het café weer de verzoening plaats, maar toen Koopman het café verliet, gingen Muller en Haaije hem per fiets achterna. Haaije pakte Koopman vast en gooide hem op den grond. Muller gaf het slachtoffer toen eenige slagen op het hoofd. Tien à twintig meter hebben de onverlaten toen K. in het aan den weg grenzende bosch gedragen en hem daar begraven. Verdachte Muller beweerde, dat men zich er eerst van overtuigd had, dat K. niet meer ademde, een verklaring, waaraan het gerecht geen geloof schonk.

Verdachte Haaije verklaarde nog dat Koopman in het café wel verteld had, dat hij van het geval geen aangifte zou doen, maar verdachte vertrouwde hem niet en geloofde dat K. alleen maar die belofte deed om heelhuids weg te komen.

De doodstraf is in Nederland in 1870 afgeschaft (met uitzondering van oorlogsrecht). Tijdens de bezetting werd de doodstraf door de bezetter heringevoerd. Men voerde op grote schaal, zonder procesgang en in weerwil van het oorlogsrecht, represaille-executies uit op de burgerbevolking.

In de nadagen van WOII besloot de Nederlandse regering tot herinvoering omdat men vreesde dat de bevolking anders 'het recht in eigen hand zou gaan nemen'. In 1945 begon de massale vervolging van landverraders en collaborateurs.

Tienduizenden werden veroordeeld op grond van de bijzondere rechtspleging; 154 mensen kregen de doodstraf, van wie er 39 daadwerkelijk werden gefusilleerd. De meeste doodvonnissen werden in hoger beroep omgezet in levenslang, waarna doorgaans vervroegde invrijheidstelling volgde.

In 1983 werd in de Grondwet opgenomen dat de doodstraf niet kan worden opgelegd. Sindsdien kent Nederland de doodstraf niet meer, noch voor misdrijven in vreedstijd noch in oorlogstijd.

Wil (Dien) Haye en Dortheus Wandosa

Als verpleegster maakte Wil Haye haar tournees door de wateren van Zuid Nieuw Guinea. Ze werd verliefd op de juragang (schipper) Dortheus Wandosa van de Gouvernements Marine. Ondanks alle strubbelingen en tegenwerkingen verruilde Thys zijn zonnige Biak voor het koude Heino. Hij voer als binnenschipper op de Disponibel van zijn zwager Piet Haye in Rijswijk (ZH). Thys sloot zich ook aan bij de Kobe Oser beweging (Kobe Oser is een belangrijke figuur in de context van de Papoea-jongerenorganisatie en de dekolonisatie van Wesp Papoea Melanesia). Hij nam onder andere actief deel aan de operatie 'Lazarus Umpes' vanuit Port Moresby en kwam via Davon (GB) naar Nederland. Uit het huwelijk van Wil Haye en Dortheus Wandosa zijn drie kinderen geboren. Dirk, Neeltje en Willemien.

Zij waren de laatste bewoners van het huis aan de Blankenvoortsweg voordat dit moest wijken voor de Rondweg om Heino. Ook de naastgelegen bungalow moest eerder wijken. Hier woonde Adriaan Haye met zijn vrouw Trijntje, Piet Haye en zijn vrouw. Van hem werden drie jongere broers en een neef gefusilleerd.

Foto links uit 1935: Pieter Cornelis Phulps Haye en Adriana Anna van den Assem. Pieter (Piet) groeide op aan de Blankenvoortsweg in Heino. Ze trouwden in 1940.

Foto rechts het graf familie Haye op de Algemene Begraafplaats te Heino.

In 1952 werd de naam Smitsweg, een weg tussen de Blankenvoortsweg en de Zwolseweg, veranderd in Hayeweg uit respect voor het ondergrondse werk van de familie Haye en de zware offers die zij daarvoor moesten betalen: drie broers Haye en een neef werden tijdens de tweede wereldoorlog gefusilleerd. De toenmalige gemeenteraad van Heino besloot via stemming (10 stemmen voor en 1 stem tegen) om de naam Smitsweg te wijzigen in Hayeweg.

Bij de start van de aanleg van de rondweg om Heino in 1983 moesten twee woningen in de omgeving van de Hayeweg gesloopt worden: die van de familie Jonkman en die van Haye. Mevrouw Haye, een zus van de drie gefusilleerde broers, verzette zich hevig tegen de sloop.

Ook de Hayeweg verdween. Er kwam geen vervanging voor.

Flip Jonkman heeft lang geijverd voor het herstel van de Hayeweg, de Hayes waren zijn burens. Uiteindelijk lukte het op 4 mei 2011 om

het Hayepad op de kaart te krijgen met hulp van burgemeester Zoon.

10 Gijzelingsdrama

Zoals hiervoor vermeld lieten mensen het leven na de landelijk bekende razzia in Putten en op de dag dat Heino werd bevrijd. Die dag, donderdag 12 april 1945, markeerde nog een bijzondere gebeurtenis in Heino. Een dag eerder verkeerde het dorp in een bevrijdingsroes want de Duitse bezetter was omsingeld door het Canadese bevrijdingsleger. Ook de ondergrondse hielp mee om de vijandelijke troepen uit te schakelen. Een Duitse soldaat werd door kogels geraakt en daarmee veranderde de situatie dramatisch.

Zesenzestig mannen werden willekeurig in en rondom Heino als vergelding opgepakt en gegijzeld.

Ze werden opgesloten in de kleine serre van het plaatselijk café Hassink waar ze de nacht doorbrachten.

De volgende dag werd de groep onder voortdurende bedreigingen naar Zwolle gevoerd, terwijl in Heino de laatste Duitse weerstand door de Canadezen werd gebroken. In Zwolle brachten de gijzelaars twee angstige nachten door. Allen keerden ze op 14 april weer terug naar Heino waar ze door familie werden ontvangen bij de Maalderij en waar een wethouder hen toesprak. Ter herinnering hieraan kreeg het plein voor de Maalderij later de naam 14 april-plein. Op het plein ligt een zogenaamde luistersteen met een beschrijving van het drama.

Zie: <https://www.liberationroute.com/nl/pois/625/hostages-drama-in-heino>

In 1955 is in het toenmalige gemeentehuis van Heino een gedenkruam onthuld. Het glas-in-lood raam werd gemaakt door de Zwolse pater Raymond van Bergen. Het werd bekostigd uit een inzamelingsactie onder de inwoners van Heino. Het raam is tegenwoordig te bezichtigen bij de Vereniging voor Heemkunde Omheining te Heino.

11 Monument Canadastraat

Bij de herdenking van 50 jaar vrijheid werd in 1995 aan de Canadastraat een esdoorn geplant. Het blad van de esdoorn is opgenomen in de nationale vlag van Canada. De boom werd aangeboden aan de Heinose gemeenschap door Canadese oorlogsveteranen.

In 2014 is op het hekwerk rond de boom een tweede herinneringsplaat aangebracht met daarop de namen van de Canadese bemanning van een Sherman-tank die op de Zwolseweg werd geraakt door een Duitse Panzerfaust.

12 Gedenksteen Zwolseweg

Op 12 april 1945 zat de woonkamer van Anna Jonkman-Ruitenberg aan de Zwolseweg te Heino vol met Duitsers. Buiten werd er geoefend, het was angstaanjagend. En toen.....! Vanaf de Molenweg kwam het Canadese leger. Weg waren de Duitsers en vluchtten de bossen in rond de Gunne. De Duitse kolonne sloeg de Blankenvoortsweg in. Maar een Canadese Sherman tank van het Sherbrooke Fusiliers Regiment met

commandant Blair Cameron had pech en miste de Blankenvoortsweg. Evert Jonkman ging midden op de weg staan en riep: 'Een eindje verder op zitten Duitsers'. Maar men reed door met alle gevolgen van dien.

De Canadese tank werd geraakt door een Duitse Panzerfaust. De tank vatte vlam en de bemanning moest vechten voor het leven om eruit te komen. De Canadezen, Herbert Syvret, Brenton Leroy Ringer, Jack Ewart Hollingshead en John Raymond Bridges kwamen echter om het leven. Zij liggen begraven in Holten op de erebegraafplaats.

Blair Cameron overleefde de aanslag.

Op de foto links: Blair Cameron tijdens zijn dienstitijd. In 1996 kwam hij naar Heino en bezocht de plaats waar de aanslag werd gepleegd (foto rechts). Hij bezocht toen ook de familie Jonkman waar hij direct na de aanslag in huis werd opgevangen.

Flip Jonkman nam het initiatief om op de plaats van de aanslag een apart monument te plaatsen. Het duurde lang voordat hij hier resultaat mee boekte, maar uiteindelijk werd in maart 2020 een gedenksteen geplaatst. Door de covid-pandemie was een officiële onthulling toen niet mogelijk.

Dat lukte wel op 11 november 2021.

De onthulling werd verricht door de Canadese ambassadeur in Nederland, samen met de burgemeester van Raalte. Daarbij waren verschillende familieleden van de omgekomen tankbemanning en van Blair Cameron aanwezig.

Bij de Vereniging voor Heemkunde Omheining te Heino is een boekje beschikbaar met een verdere beschrijving van het monument en de onthulling daarvan.

Page 8 - Dordrechtse Journal - Weekkrant, September 6, 2023

Walking on Blair's homeland

Family from Netherlands visits Eastern Shore home of their Second World War hero

By Janice Christie

MOSEY RIVER — Flip Jonkman of Heino, Openlucht, Netherlands had a dream to visit the home of his hero, Blair Cameron, who talked from Mosey River on the Eastern Shore.

The Canadians who landed the Netherlands in April of 1945 are heroes to all his country men, and Jonkman had experienced the story of how Cameron came to be special to his family, and shared it many times over the years.

Years were seen
Canadian veterans.

It was April 12, 1945, during the Second World War, and Jonkman's parents lived on Zuideweg (in street in Heino).

The Canadians were coming in tanks and my grandmothers, he tried to wave them down and when there were Germans ahead, but when the tanks were joyfully to the soldiers and so they didn't realize it was a warning," Jonkman told the Journal.

Cameron's daughter, Heather Turner, explained what happened 80

Flip Jonkman (second, left) and his daughter, Joan, visited Mosey River earlier this summer. The son and daughter came to the Eastern Shore community to see the homeland of the late Blair Cameron, a Canadian veteran of the Second World War, who was saved by Jonkman's mother, Anna, when his tank was attacked on April 12, 1945. Cameron's daughters — Heather Turner (left) and Valerie O'Quinn — helped serve as tour guides for the walk. Janice Christie

measures from Jonkman's home. "black, and they were very helpful. Not knowing what

happened, they were with Blair comrades were still inside the tank with Blair

and one had both of his legs gone, while the other

Continued on 50

two were thrown out and killed. With the loss of his legs, Dad knew he wasn't going to last so he administered morphine to him so he would cause pain free.

According to the story Cameron related to his daughters, he crawled out of the tank and, badly wounded, at first ended up in the ditch. He gathered his strength and crawled to the house where Anna, Jonkman's mother, Anna, saw him. She made a soup-liquid from a sea-bee and stopped the severe bleeding on his forearms. "This was when she was very young, first married," he said of his mother. "She said later Blair would have died from his deep wounds, if she had not used the blood."

Cameron was taken by a service medic to a hospital, where he received further treatment.

"Heino was freed by the Canadians on that same day, April 12," Jonkman stated.

Cameron recovered and that was the last they

Flip Jonkman bleef in contact met de familie van Blair en bezocht hen in 2023 wat ook de aandacht trok van de lokale media.

Ook op 12 april 1945 raakte Luitenant George Fleming Hunter zwaargewond nabij de Heinoseweg en de Twentseweg (toentertijd Heino, nu Dalfsen). Hij overleed een dag later en werd begraven op de Canadese begraafplaats in Holten.

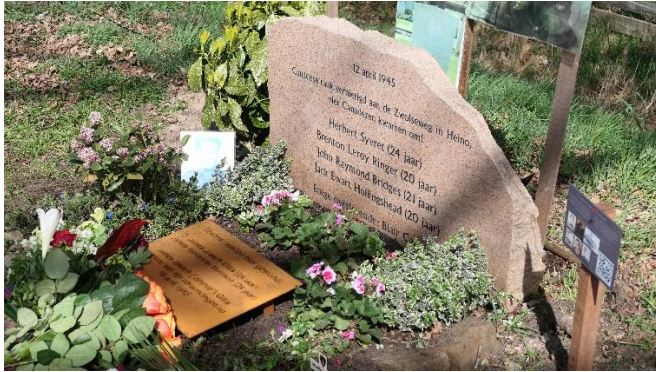
Aanvullende informatie 2025-2026

In 2025 werd de Stichting D-Day Dodgers (<https://ddaydodgers.com/>) benaderd door familie van korporaal James Joseph Gillis die op 12 april 1945 zwaar gewond raakte in Heino en een week later in een hospitaal in Nijmegen overleed. Gillis bleek eveneens bemanningslid van de Sherman tank aan de Zwolseweg te zijn geweest. Hij is begraven in Groesbeek.

Een rapport van de Sherbrooke Fusiliers toonde aan dat naast Cameron ook een tweede bemanningslid de aanval overleefde, namelijk trooper James Alexander Morrison. Zie: <https://www.ddaydodgers.com/heino>

Op 12 april 2026 is bij de gedenksteen een gedenkplaat onthuld door burgemeester Zuidema van de gemeente Raalte. De namen van James Joseph Gillis en James Alexander Morrisson werden hiermee toegevoegd. Bij de onthulling waren familieleden van Gillis aanwezig. Ook is een paaltje geplaatst met daarop een QR code die verwijst naar het verhaal van deze mannen.

De verkeerde afslag **The wrong turn**

Het verhaal achter dit monument neemt u mee naar 12 april 1945. Heino is net bevrijd en de Canadezen trekken verder. Heino neemt de tank met nummer CT232450 de verkeerde afslag en wordt op deze plek geraakt door vijandelijk vuur.

The story behind this monument takes you back to April 12, 1945. Heino has just been liberated, and the Canadians continue their advance. Unfortunately, the tank with number CT232450 takes a wrong turn and is hit by enemy fire at this spot.

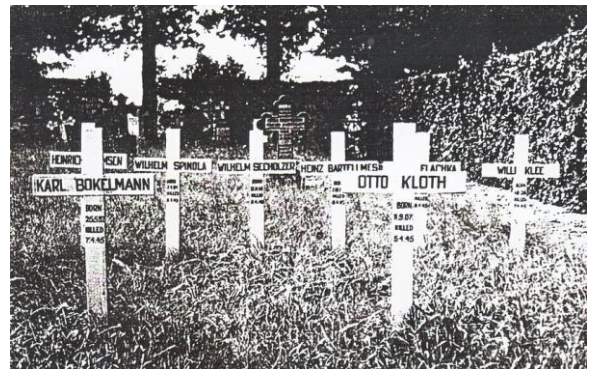
Scan de QR-code voor het volledige verhaal of ga naar www.oorlogsmonumentheino.nl

Scan the QR-code for the full story or visit www.oorlogsmonumentheino.nl

13 Duitse soldaten

In Heino kwamen ook verscheidene Duitse soldaten om het leven. Aanvankelijk werden zij begraven op de RK-begraafplaats aan de Paalweg in Heino. Later werden ze herbegraven op de speciale begraafplaats in IJsselstein (Limburg).

Over Karl Bokelman bleef er onduidelijkheid. De familie hechtte namelijk veel waarde aan het graf in Heino.

Nabij Heino kwam ook de 16-jarige Willi Klee (foto links) op 7 april 1945 om het leven en op 8 april Wilhelm Spinola.

14 Nawoord

Uitgangspunt bij het samenstellen van dit document was het plaatsen van naamborden bij het oorlogsmonument te Heino. In de voorbereiding daarvoor vanaf het jaar 2000 (herdenking 75 jaar vrijheid) en in de jaren daarna in aanloop naar de herdenking van 80 jaar vrijheid kwamen steeds weer de gegevens naar voren van verschillende gebeurtenissen tijdens de tweede wereldoorlog.

Deze zijn ook in het document opgenomen omdat het daarbij ging om personen van wie de namen niet onder de selectiecriteria voor het monument vielen, maar die zeker blijvend de aandacht verdienen. Evenwel is het voorstelbaar dat er nog meer gegevens zijn die het vermelden waard zijn. Reacties kunnen naar de op pagina 2 van dit document vermelde mailadressen.

15 Bronvermelding

Diverse mensen en instanties hebben gegevens aangeleverd dan wel is informatie uit (persoonlijke) archieven en documenten overgenomen. Onderstaande opsomming is een selectie daaruit.

Anton Heijmerikx	Rein Meindersma
Familie Blair Cameron	Historisch Centrum Overijssel (Collectie Overijssel)
Familie James Joseph Gillis	Vereniging voor Heemkunde Omheining
Geerlig Nijland	Dagboek Jan Willem Bartels
Jansje Wienen–Dingerink	Dagboek Mimi Hansman
Mevrouw Doldersum	Archief Gemeente Westerbork
Mevrouw Kok–Wolbers	Facebookpagina Heino Toen
Mevrouw Snip Amsterdam	D-Day Dodgers

Heino, 4 mei 2026